

Na Velebitu

Autor Administrator

Vikend na Zavižanu

...Taman smo se parkirali kad se u terencu odjednom pojavi stroga rendžerica u uniformi.
"Zar vi ne znate èitati znakove? Zar niste vidjeli zabranu?" obraæa se meni kao vozaèu ozbiljnim tonom. Ja zamuckujem:
"Ovo je moj šef, on mi je naredio" i pokazujem na Peru. Nekako se ispetljamo i stvar završava tako da se ja lijepo vratim nazad na regularno parkiralište, a društvo æe me èekati u hladovini. Rendžerica, vidjevši da ja ipak nisam pravi krivac, nego samo izvršitelj, ponudi mi prijevoz natrag do mog društva, što sam naravno prihvatio...

Toliko sam toga lijepoga propustio u životu. Pa i mogućnost da davno prije odem na Velebit. Tako blizu, a toliko godina daleko. I tek nedavno to uèinih. Ne dopustite da se i vama to dogodi. Ne odgaðajte: pozovite prijatelje i – na put.

Dogovor je pao još prošle godine. Pero je organizator i voða puta. Kao šumar tamo je veæ bio bezbroj puta, prošao je Velebit uzduž i poprijeko i poznaje ga kao svoj džep. Tek kad smo došli na cilj otkrio sam zašto je izabrao baš taj trinaesti lipanj: njegov prijatelj, graðevinar Mladen Majhen obilježava desetu obljetnicu izgradnje kapelice posveæene sv.

Anti i palim braniteljima u Domovinskom ratu, ispod samoga vrha Zavižana, koju je sam, s dvojicom prijatelja, legendarnim gospodarom tog najpoznatijeg vrha planine, meteorologom Antom Vukušićem i još jednim ljubiteljem gorja, kojemu se ne sijećam imena, financirao i izgradio.

{moszoomthumb imgid=1499 itemid=35}

Samo dva sata od Zagreba i već smo u Krasnom, malom, krasnom mjestancu s lijeke strane sjevernog dijela te velebrne hrvatske planine, od kojega se otvaraju putevi prema nacionalnom parku Sjeverni Velebit. Pero i Branka su krenuli ranije, a ja i moja žena tek pred smiraj dana, nakon što sam ja odradio svoju ihtu i dva zanimljiva sastanka. Zvonko i Ksenija nisu mogli s nama, jer jedna svadba u Andrijevcima nikako nije mogla proći bez njih.

Još se dobro vidjelo kad smo kod Otočca ostavili autocestu i ne žureći, nastavili vožnju dobrom starom vijugavom cestom kroz prekrasne lijeke pejzaže prema toj mitskoj planini, sada savim blizoj, koja nas tako dugo i strpljivo čeka. Obično pri prolasku kroz nepoznato, osobito planinsko i umovito područje, osjetim neku nelagodu, lagani strah; ovdje toga nije bilo, osjećao sam se kao da idem svojoj kući, kao svoj na svome.

Kod Majhena

U mjestu zatječemo Peru i Branku i poveće veselo društvo – obitelji i prijatelje gospodina Majhena. Mladi vani u sportskim aktivnostima, ostali, kojima se mi odmah priklanjamo, u restoranu za punim stolovima. Slijedi dobrodošlica domaćina, upoznavanje, pa okrepa odličnim zagrebačkim specijalitetima pripremljenim, oćigledno, pod nadzorom vrijedne gospođe Majhen. Svi su vrlo ugodni i ljubazni prema nama, što najprije pripisujem Perinim i Brankinim zaslugama, ali kasnije otkrivam da je to njima uobičajeno, nešto što se zadržano iz prošlih vremena, što se stječe samo finim odgojem i pripadnoću određenoj obitelji, sredini, mjestu.

Uz podsjećanje kako je došlo do ideje o gradnji kapelice, o teškoćama koje je trebalo svladati i uz obveznu političku raspravu o našem današnjem trenutku, većer je protekla kao tren. Razišli smo se kada smo sve dobro pretresli. Ja i moj kolega koji je bio prvi kirurg u najvećoj dječjoj bolnici u metropoli, razmotrili smo stanje naše struke, poziciju liječnika i

općenito zdravstva. "Kad odeš u mirovinu, nisi više nikome zanimljiv, kao da nisi ni postojao. Gdje si bio, što si radio? Nigdje, ništa. Nebitno". Ja se ne slažem i podsjećam na ono Cezarevo: Bez moje, bez tvoje, bez bilo koje kapljice, nema ni slapa. I na ono sv. Pavla: "Dobar boj sam bio, bitku završio...". Ćasno odraditi svoju ulogu – ima li i ljepote. Naš je društvo u krizi, nadam se prolaznoj, nažalost ne samo ekonomskoj, nego svekolikoj, osobito duhovnoj, i trenutačno ne prepoznaje prave vrijednosti. Ali, i to će proći. Mora proći.

Nošenje u umarskoj kući, soba uredna, krevet udoban..., ipak, dugo nisam mogao zaspati, pa sam se zabavio prigodnom literaturom o Krasnom i o Velebitu. I tako ćtam kako se Krasno prvi put spominje početkom trinaestog stoljeća, a na hrvatskom, koncem petnaestog. Dolaskom Turaka cijelo ovo područje južno od Senja je opustjelo i tek nakon njihova potiskivanja koncem sedamnaestog i početkom osamnaestog stoljeća, ove puste prostore naseljavaju, jeste li to znali?- Bunjevci.

Bunjevci pod Velebitom

Bunjevci, hrvatska etnička skupina, čije je matično područje bilo na prostoru zapadne Hercegovine i zapadne Bosene, nakon prodora Turaka, već su se u trinaestom stoljeću počeli iseljavati prema Dalmaciji, a odatle u prvoj polovici sedamnaestog stoljeća i dalje prema Lici i Hrvatskom primorju, dok jedna grana pod vodstvom svoga svećenika odlazi prema Podunavlju. Tako u područje istočno i južno od Senja, oko Sv. Jurja dolaze pridošlice iz Knina, Obrovca i Jasenica i otuda ovdje poznata prezimena: Anići, Babić, Devčići, Ažići, Dujmešići, Glavašići, Ivetići, Katalinić, Lemić, Margete, Miškulin, Modrić, Nekić, Panjanović, Rogić, Rončević, Samaržije, Vukelić, Tomašić, Vukelić, Žarković. Neka su od ovih prezimena s vremenom nestala, ali su se zadržala u mjesnom nazivlju.

I eto odkud sličnosti i dan danas u običajima, u govoru, pa i mentalitetu i svjetonazoru na tim prostorima. Zanimljiva je i uzbudljiva povjest ovog kraja, ništa manje od ostalih prostora Lijepe naše, pa ako vas posebno zanima, potražite monografiju o župi Krasno izdatu u povodu proslave njene 200. obljetnice, u kojoj je izvrsno i svestrano prikazana.

Osvanula je subota uoči Sv. Ante, dan vedar sunčan. Peru gnjavi alergija na ovaj čisti zrak i nevidljive čestice iz pokosene trave, pa kiše li kiše, onako junački. Ispred naše kuće postavljena je izvrsna kompozicija: starinska zaprežna kola s jarmom i teljuzima, natovarena jednim jedinim, ali "junačkim", fino obrađenim deblom, monumentalnih dimenzija. To je jela, objašnjava stručnjak, i mogla je imati preko dvjesto pedeset godina starosti. Kako je uspjela, koliko je samo sokova morala povući iz te krševite planine bez ijednog izvora da bi postigla takvu veličinu.

To je tajna Like i Lièana. Velebitska tajna.

Ponovni susret s istim društvom na terasi gostionice Kod Jure i razbuđivanje uz kavicu i uz konverzaciju koja je puno krtija nego što je to bila sinoè. Saznajemo da su naši prijatelji ostali do pet sati ujutro. Ja ne mogu skinuti pogled s Velebita, koji je sada tu, gotovo na dohvat ruke i jedva èekam da krenemo gore. Pero pronalazi lijek protiv kihanja i odmah mu se vraæa ono pravo raspoloženje i volja da zdužno vatrom uništava duhanske svijutke, najviše za to jer, kako piše na njima, ubijaju život i to je još gore, ono što mu karca èini muškarcem.

Razbuđeni velebitskim zrakom i prvom jutarnom kavom, dobro okrijepljeni doruèkom kod Jure, kreæemo prema umi. Ovoga puta zajedno, u jednom autu. Put makadmski, ali dobar. Desetak minuta lagane vožnje i veæ smo na ulazu u Nacionalni park. Cilj: Premužieva staza i Botanièki vrt. Dolazimo na veliki prostor za parkiranje, od kojega dalje mogu samo službena vozila. Moje društvo zapovjeda: vozi dalje, i meni ne preostaje ništa drugo nego slušati. Zaustavlja nas rampa. Pero pokušava nešto, ali bezuspješno.

U srcu Velebita

Taman smo se parkirali kad se u terencu odjednom pojavi stroga rendžerica u uniformi. "Zar vi ne znate èitati znakove? Zar niste vidjeli zabranu?" obraæa se meni kao vozaèu ozbiljnim tonom. Ja zamuckujem: "Ovo je moj ef, on mi je naredio" i pokazujem na Peru. Nekako se ispetljamo i stvar završava tako da se ja lijepo vratim nazad na regularno parkiralište, a društvo æe me èekati u hladovini. Rendžerica, vidjevši da ja ipak nisam pravi krivac, nego samo izvršitelj, ponudi mi prijevoz natrag do mog društva, što sam naravno prihvatio. Uz isprike i obećanje da se današnji prekršaj neæe ponoviti. Kad sam se vratio, hvalio sam profesionalnost i ljubaznost rendžerice, ali moji to nisu prihvatili. "Bila je prestroga, mogla bi imati malo razumijevanja prema ovakvima kakvi smo mi" Mislili su: planinari svake prijestupne godine, olovnih nogu.

I konaèno sami. U srcu Velebita, u Nacionalnom parku. Dan sunèan, ugodan, u zraku mirisi planinskih trava i cvijeæa, nebo vedro, s rijetkim oblaècima, a oko nasu, uz planinarsku stazu široki travnati proplanci, prostrani razlièitim cvijeæem i rijetkim žbunjem, okruženi visokom i gustom crnogoricom. Preljepo, prekrasno. Neopisivo. Nema boljih rijeèi. Užitak za sva osjetila. Ali ipak, možda, najsnažniji, najvažniji je onaj osjeæaj blizine - Nebu, onome koji je svu ovu raskoš stvorio. Kao i nas. I kud se god okreneš nova slika, sve ljepše od ljepše. Sve isto, a ipak malo drugaèije. Trèim na sve strane, biram kadrove i snimam, snimam... Pokušavam kamerom uhvatiti više, ali veæ unaprijed znam: nemoguæe je zarobiti tu Božju ljepotu. To treba vidjeti, osjetiti, doživjeti,

tu treba doći. Pade mi napamet razmišljanje jednog naučnika, kaže, vrhunskog intelektualca, (I.M.), koji lako dobija medijski prostor, koji za prirodu reče: "Ona je glupa. Dosadna. Šta tu ima zanimljivo? Ne volim je niti idem u prirodu." "to reći? Oprosti mu Bože..."

Kod Majke Božje od Krasna

Bog je malo gdje na tako neznatnim udaljenostima rasuo toliko bogatstva kao u Velebitu. Čini se kadkad da je svemoćna ruka Božja u stvaralačkom zanosu, prosula nad ovim prostorima sve svoje bogatstvo i ljepotu: sve oblike boja, sve obilje biljnih i životinjskih vrsta, svu neopisivost krajolika. U Velebitu sve je blizu, sve je povezano prijateljskim nitima: jela i vuk, kamen i medvjed, rosa i zrak, more i planina, nebo i zemlja, sve je jedno, sve je sklad. Tu u Velebitu, njegovim vrletima, u tim svetim Majke Božje od Krasna, kao da se vraćamo u djetinjstvo, kao da nalazimo sve što smo izgubili i što nam nedostaje. Odatle se vraćamo osnaženi fizički i psihički, pomireni sa sobom, sa svim bićima i s Bogom, iskonskim prapočetlom svega. Susresti se s iskonskim ljepotama Velebita, znači susresti se s izvorom svake ljepote, znači barem za trenutak naći mir na našem nezadovoljnom lutalačkom srcu...(iz letka ŽU Krasno)

Prošli smo polagano dijelom legendarne Premužičeve staze, uživajući u pogledu na svaki grm, svaku stijenu, svaki cvijet, obilje botanički vrt, sreli višestruku skupinu planinara, dobro se oznojili i na koncu, umorni, ali sretni, bili dionici bogatog ručka kod naučnika domačina Mladena, u istoj gostionici gdje smo jutros doručkovali, Kod Jure. Menu tipično lički, uz piće tipično sjevernjačko: mlada janjetina i vino od mješavine nekoliko biranih sorti grožđa. I jedno i drugo za najvišu ocjenu. Nakon ručka jedva čekamo da obiđemo naše sobe u našem umaskoj kući: tu i krevet. Meni opet za san treba literatura, koju dijelim s vama.

Velebit iz kuta znanstvenika

"Kako nam kazuju geografski i drugi izvori, brdski masiv Velebita, jedan od najznatnijih u užem dinarskom području, proteže se, u dužinu otprilike 145 km, od Vratnika nad Senjom na sjeverozapadu do okuke Zrmanje na jugoistoku. Od obalnog pojasa do kopnenog podnožja u Lici, u prosjeku je širok 14 km, ali od mjesta do mjesta širina varira, od najviše 30 km u sjevernom do najmanje 10 km u njegovom južnom dijelu. Na površini približno 2 270 km² razasut je splet bezbrojnih krakovitih grebena i ponikva, kukova, gorskih hrptova, dolina i pretplaninskih vrhova, od kojih njih 130 u prosjeku premašuje nadmorsku visinu 1370 m. Oni u sjevernom dijelu Velebita dosežu visinu gotovo 1700 m (Mali Rajinac 1699 m), u srednjem dijelu više od 1600 m

(Šatorina 1624 m, Ograđenik 1604 m, Ograđenica 1614 m), a u južnom i najvišem dijelu od 1700 do 1758 m (Babin vrh 1723 m, Vaganski vrh 1757 m, Segestin 1715 m, Malovan 1709 m, Sveto brdo 1751 m).

Za vedra

vremena Velebit se iz zraka, s visine 8 000m, vidi cijeli. Doima se kao glomazan, malo razveden, ali naboran bedem koji se u luku izboèio u more. Padine su mu strme, a hrbat širok. Primorska padina, kojom se spušta do mora, mnogo je viša od koprnene padine. Visinska razlika primorske padine od mora do najnižeg prijevoja iznosi oko 700 m, a do najvišeg vrha èak 1757 m. S koprnene strane Velebit se samo 150 do 1150 m uzdiže iznad lièke visoravni, jer ona veæ leži na nadmorskoj visini oko 500 do 600 m. Obje se padine meðusobno bitno razlikuju i izgledom. Primorska je padina vrlo krševita i gola, mjestimièno poput Mjeseèeva krajolika, sive ili žuækastosive boje, prošarana sitnim zelenilom. Koprneni padina, iako strma, doima se pitomija, gotovo je sva obrasla šumom, pa je tamnozeleno boje.

Za primorsku padinu karakteristiène su dvije više ili manje izrazite, uzdužne terase (podgorska zaravan i uzdužna primorska terasa), koje se poput stepenica prostiru uzduž cijelog velebitskog masiva.“ Biljni svijet Velebita“ akademik S. Forenbacher

U nedjelju ujutro doruèak kod

Manjana, još jedne Krasnarske legende, gdje od njegove Anðe saznajemo kako se osjeæa trudnica kad poènu trudovi a sve zameteno debelim snijegom, a snježne èistilice niodkud. Ipak, na moje pitanje je li se nekad dogodilo da je nešto prošlo loše zbog sniježnog nevremena, odgovara: nikada.

Pogled sa Zavižana

Nakon doruèaka pravac Zavižan. Sada

vozimo veæ poznatim putem i èini nam se da je bolji nego juèer i da stižemo brže. Opet „ne vidimo“ znak zabrane prometa i nastavljamo do samog podnožja vrha, nešto ispod planinarskog doma. A kad se nađete tu, na vrhu, na Zavižanu, kao da ste na krovu svijeta. Pogled puca na sve strane. Kvarnerski zaljev kao na dlanu. Iz ove ptièje perspektive otoci izgledaju kao neka èudna, mitološka biæa nasukana i okamenjena u morskome plavetnilu, koje se u laganoj podnevnoj tmini, tamo daleko na horizontu, spaja s nebeskim beskrajem. I moæni Velebit otkriva ovdje svoje drugo, najljepše lice: sve svoje sure grebene, duboke udoline i vrtaèe, svoje šumovite kose i prekrasne proplanke, po èijim cvjetnim stazama, u ovo nedjelno prijepodne mile grupice planinara.

Malo nam je ovaj ushit pomutila
naša rendžerica, koja se opet odneku pojavila
i strogim glasom obratila svima nama: "Pa ne mogu vjerovati...". Ne
čekajuš nastavak ja uzvrašam da smo to
ušnili zbog dijela skupine koja nije bila spremna za penjanje, da æu se ja odmah vratiti autom, i da se to sigurno
više neše ponoviti. Ona
nevoljko prihvaša ispriku i
ostavlja nas na miru.

Pero me upoznaje s Antom
Vukušišem, gospodarom Velebita, bez
kojega ne bismo iz dana u dan znali koliki je snijeg i kakav je vjetar na
Zavižanu; koji ostaje tu u sve dane i
noši života svoga, kad je lijepo kao današnjega dana i kad sniježne vijavice zametu sve na dugo zimsko razdoblje,
kad se razbude
i rasrde sve velebitske sile i duhovi. Treba biti posebnoga kova i imati
odvažnosti za to. Želio je i sad ima kapelicu i svoga sv. Antu.

Sv. Ante u Velebitu

Naš je domašin Mladen za svoju feštu okupio doista veliko
društvo; u jednom momentu, kad je
pristigla udruga branitelja i društvo glagoljaša, kojima je krajnji cilj bio
Pakoštane, proslava sv. Ante i imendana
našeg heroja Ante Gotovine, sigurno preko stotinjak ljudi.

Misno slavlje u maloj kapelici, u
prekrasnom ambijentu u srcu Velebita, koje je predvodio biskup
senjsko-gospiški, mons. Mile Bogoviše, uz
pjevanje glagoljaša i podršku nevidljivog mješovitog i nebrojenog zbora
velebitskih ptica i zrikavaca, i
najljepšu mogušu glazbenu pratnju koju daje vjetriš kroz krošnje jela i
omorika, bilo je više nego dojmljivo. U planini, u prirodi, kao da smo
prirodniji, kao da smo bolji, bliži
jedni drugima i sami sebi. Kao da smo
bliži Nebu. I svome Stvoritelju.

Dođite u Velebit.

http://www.np-sjeverni-velebit.hr/novi_web/Velebit_htm/velebit_o_parku.htm